

Cestovatel

FRANTIŠEK UHER

Po tratích ujíždějí vlaky. Povězme, že si někteří pamětníci pamatují hodně. Dokonce i konec války. Tak se stalo, že měl v paměti zničené nádraží, poškozené železniční mosty, lokomotivy převrácené kolem tratí i obrněný vlak, který již nestačil do osvobozujících bojů zasáhnout.

Těšily jej knihy o vlacích a tratích v rozličných, na pohled nebezpečných končinách. Westerny miloval kvůli lokomotivám s mohutnými komíny a chocholy dýmu. S válečnými filmy to bylo na pováženou, litoval ničených souprav, třebaže dokázal rozlišovat pozadí, nezbytnost a příčiny událostí.

Od mládí pociťoval spalující touhu přečíst všechny krásné knihy, spatřit nejkrásnější obrazy. Potkat spoustu dobrých lidí, poznat roviny i srázy. Představoval si výhledy do dramatických krajin, v nichž ujíždějí nejrůznější vlaky.

Stále občas vzpomínal na vláček svého dětství, sunoucí se po trati podle Sázavy. V čele táhl soupravu motorový vůz, uprostřed lákal zelený poštovní vagon s posuvnými dveřmi, přepravující pasažéry i objemnější zavazadla. Za ním byl připojený druhý, jasně červený vagon, dávající sbohem zářícími kon-

covými světly. Pamatoval vlak projíždějící uprostřed města mezi spuštěnými závorami a koncová světla, tajemně se propadající do tmy v koridoru tratě.

Průvodčí měli spoustu řečí, protože znali snad všechny pravidelné cestující. Strojvedoucí pan Pilík nepřetržitě kouřil dýmku. Mohl si to dovolit, byl vdovec. Také lovec. Vlastnil rozsáhlou sbírku detektivek a myslivecké literatury, především však získal snad všechny publikace o železnicích a vlacích. Včetně cizojazyčných. Knihy zabraly veškerý prostor na půdě domku a jemu z nich potom doma voněl tabák. Nedokázal už spolehlivě říct, zda stačil všechny přečíst, po tratích však neustále ujížděly vlaky. Chtěl s nimi letět také. Po romantických rovnoběžkách kolejí, ubíhajících přes města, lesy, viadukty, tunely a horská sedla. Jenomže postrádal křídla. Někdy běhal podle kolejí, pokud přálo počasí a zdraví dovolilo. Jindy nastoupil do vlaku připraveného k odjezdu, aniž tušil, kde vystoupí, kde má vlak konečnou stanici. Spoléhal zejména na noční vlaky.

Nejedna následující příhoda stála za pozornost, zapsala se do jeho paměti:

Za lednové metelice přenocoval na zastávce Úholičky u družné a nesmírně něžné holičky Haničky, která chova-

la v akváriu zlaté rybičky pro tři mlsné angorské kočky. Na zastávce Kněževy ho pokoušel toulavý pes. Jednoho jarního dne se dostal do stanice Králíky. Prodávali tam výborné slané rohlíky. V červenci dojel do Staré Paky. Vyspal se na lavičce u říčky Olešky. Voněly tam lípy a od rozbřesku intenzivně cukrovaly hrdličky. Patrně měly za úkol probudit všechny nocležníky, kteří si ustlali na zdravém nočním vzduchu.

Prvním ranním osobním vlakem se jako černý pasažér vydal zpátky. Byl odhalen a vysazen na zastávce Šárovcova Lhota. Neprotestoval. Teprve po odjezdu vlaku však zjistil, že mu schází levá bota.

Ilustrační foto: Ivo HAVLÍK

JIŘÍ HAVLÍK
Z nádraží přehnal se
spěch a pak
ticho

Z právě vydané sbírky Netopýr v pokoji, nakladatelství Togga. Autor (1962), nijak zpřízněný s editorem LUKu, jako výtvarník žije a tvoří na Zámeckých schodech v Českém Krumlově.

Odysea: bohy nevidíme, jenom se o nich mluví

IVO FENCL

Nová adaptace *Odysey*, kterou napsal a režíroval extrémně schopný Christopher Nolan (*1970), je postavena hned na dvou klíčových MASAKRECH: vyvraždění Troje a vyvraždění ženichů.

Většina lidí, nebo aspoň já mám ten pocit, bere trik s Trojským koněm jako něco báječného a obdivuhodného, hodného poklony, zatímco momenty, kdy zamknout bezbranné nápadníky v sále, aby je Odysseus porubal, respektive proklál šípy, vzbuzují občas povytažení obočí. „Nemohl jim, prosím vás, gentlemansky říci já sem se vrátil, děte a bděte?“

Nemohl.

Tito lidé se u čekající Odyseovy ženy Pénélopé (Anne Hathaway) utábořili na léta, nechali se krmit, pohrdali chudinou a ukládali o život následníka trůnu, kterým je Odysseův syn Télémachos (Tom Holland). Oproti tomu Kůň byl způsob, jak zevnitř odemknout bránu, načež deset let neúspěšní a úplně nas-aní Řekové vpadli do města a porubali civilisty včetně žen, a teď zrovna netuším, zda i včetně dětí, protože Nolan žádné vraždění nevinátek neukazuje a vůbec si dává po celý film bacha, aby mohlo mít jeho dílo totální přístupnost, takže jsou všechna masová vraždění nafilmovaná „americky“.

Čímž míním, že nic odpudivého nesmíme zahlédnout ani náhodou. Ne že by mi to vadilo. Naopak, jsem celkem rád, že budou mít co promítat ve školkách.

Klíčovým momentem filmu ovšem není Odyseovo rozhodnutí eliminovat ženichy, a to neférově, ale jeho procitnutí po vstupu armády do Troje. Co vidí, jím navždy otřese. Je to zřejmě tak silný otřes, že se mu do Řecka chce už méně. Agamemnón, který vedl vojsko proti Troji, ostatně byl fanatická zrůda, která před válkou obětovala vlastní dcerku a srovnala by dle všeho se zemí i Odyseovu Ithaku, kdyby Odysseus „takhle náhodou“ do války jít odmítl, a po právu tedy Agamemnónovi patří čepel z ruky jeho vlastní manželky, která už si mezitím opatřila milence, a jsme za odkrouhnutí netvora (po návratu z bojů) jen a jen rádi.

Zajímavý je přístup filmu k fantasknu.

Nic nepřeházeno, když řeknu, že Nolan natočil science fiction. Bohy nevidíme a jenom se o nich mluví. Obři sice porůznu a občas někde žijí, ale jsou to obři jaksi přírodní, řekl bych, a de facto může jít o mutanty. Jsou smrtelní. Kyklop Polyfémus je vlastně chudák, a to, že hovoří se svým otcem-bohem, sice překvapeně sledujeme, ale nikde není předvedeno, že ho nějaký Poseidon poslouchá. Jenom tomu (případný) mutant věří. A mimochodem, až do té modlitbičky (to už je bez oka) mlčel co zařezaný a jenom žral lidi, to je pravda, ale také je pravda, že ani my, lidé, na králíky většinou nemluvíme a tento kyklop bral Odyseovu partu jako hmyz.

A další fantaskní motivy? Ale ano, je tu Skylla, tj. vícephavý drak, ale taky ona je předvedena jako zvíře ze science fiction a více-

méně jako přírodní anomálie na jednom bodu glóbu. Přežitek z pravěku, asi a podle všeho... A bohyně Athéna? Ale ano, Odysseus s ní plyně konverzuje a vidáme ji, ale posléze zjistíme, že ji vidí sám. Je to jen sugesce a třeba krásná Kalypsó (Charlize Theron) se jej ptá: „S kým si to furt povídáš?“ A očividně si myslí, že je Odysseus sice pěkný chlap, ale v tomhle směru asi kapku cvok. Nu, udržela si ho sedm let, jak víme, a teprve pak jej přestala přechovat drogami. I proto, že jí imponovala jeho láska k manželce a snaha, se kterou robil vor.

A Kirké? Taky ze sci-fi. Sice ji označují jako mága, ale vyspělá technologie není rozeznatelná od magie, jak víme, a když Kirké předělává chlapy na prasata, tak to praktikuje způsobem, který mi připadá věrohodný a možná ho ještě někdo vynalezne. Žádný čarovný proutek. Žádná kouzelná hůlka. A vědomí, že jde o vrahy civilů a ženských z Troje, kteří jsou navíc nadrženi jako skutečná prasata. „Kouzelníci“ hraje velmi nečekaným způsobem zajímavá Samantha Mortonová.

Četl jsem, že film stál 250 milionů dolarů. Vlastně je to překvapivé! Obsahuje obrovské množství scén, které přece musely být pořízeny „za pár šupů“! Ale ano, nafilmovány jsou brilantně, o to nic, ale je zvláštní, že Nolan cíleně ignoruje digitální technologie a třeba u Skyilly to vypadá, že je nepoužil dokonce ani zde.

A otázka pro větší znalce než já?

Co je dražší? Točit se skutečnými loutkami a s loutkami a v reálných lokacích a se skutečným drakem-další loutkou, anebo točit s digi-efekty? Nolan volil první možnost a zakládá si na tom. I peníze do toho rád nasypal.

A co ještě film ukazuje? Nemáte-li nepřítele, musíme si ho vytvořit. Což je taky celkem známý postřeh. Respektive musíme nepřítele vysnit pro lidi, a zde jsou imaginárním nepřítelem tzv. „mořské národy“. Existují? Ne? A jestli nejsou, kdo mem vyslal na pochod? I to má nakonec na triku Odysseus? Kdo ví, ale někdo mi řekl, že byl vlastně „pěkný hajzl“.

„A čím?“

„Už tím, že byl chytrolín.“

Popravdě, film jeho případné hajzlovství neakcentuje a udělal z Odysea zrovna takové dobrotisko jako ze zmíněného kyklopa. Ale jeho prohnatost, ano, akcentována je a uvedu jen dva příklady, kdy skutečně slouží krvi.

Když Odysseus vlezle do Koně a čeká s kolegy uvnitř a „mezi vlastními výkaly“, jeden voják dostane za úkol venku Trojanům říct, že je Kůň dar a oběť. A

tak tam stojí a řekne to a sám ani neví, že má uvnitř kolegy, načež je zabit, a když pak Odysseus musí do podsvětí (jediný nescifoidní moment filmu, ale i to je otázka), samozřejmě mu za to tenhle obětovaný strašně moc vynadá.

Druhý příklad. Odysseus řekne námořníkům, aby pluli přes obří vodní vír a že to prý uveslují. Jeho zástupce rozkaz okamžitě změní a řekne: „Risknem to radši úžinou.“ A Odysseus mlčí. Nechá to projít. Úžinou koneckonců proplují, zlomí jen pár vesel, ale vzápětí je šest plavců uchváčeno; načež Odysseus flegmaticky řekne: „Já sem věděl, že tu žije drak, ale kdybych vám to řekl,

KRÁSNA NEZNÁMÁ - Foto: Ivo HAVLÍK

Pokračování na další straně

všichni byste chtěli plout vírem, no, a to by stoprocentně znamenalo smrt pro všechny, a takhle vás ubylo jen šest náhodných.”

A Nolan? Měl před pár lety totálně volnou ruku. V Hollywoodu. Mohl natočit cokoli. Vybral si tento epos. Podle mě to ideální látka není. Asi to pochopil brzy taky. Představuje to spíš výzvu pro šikuly a Nolan chtěl podstoupit souboj a řekl bych, že lépe předlohu adaptovat možné nebylo. Zvládl to. Film je bravurní, na nic si nehraje, obsahuje vše podstatné z předlohy (zvláště krásné jsou momenty s věrným pejskem) a finále – dokonce – dojmá. A

Matt Damon zosobnil Odyssea skvěle a už to nikdy nebude jen Jason Bourne, už nikdy ne.

THE ODYSSEY. Napsal a režii měl Christopher Nolan. Spojené království/USA. Produkce UNIVERSAL (a Syncopy Films). Stopáž: bez osmi minut tříhodinová, přičemž film zahrnul řadu podstatných prvků Iliady. Česká premiéra pro „normální lidi“ (byť i novináři jsou v normě, uznávám) byla 16. července 2026.

Nejznámější herci: Matt Damon, Anne Hathaway (Pénélope), Charlize Theron (Kalipsó), Tom Holland (Télemachos) a Robert Pattinson.

Ilustrační FOTO z Benátek: Barbora ŠVORCOVÁ

Od gondoliérů po Radeckého

IVO HAVLÍK

Kletní četbě patří nejen romány a povídky, ale ve větší míře také knižní turistické průvodce. Říká se jim bedekry. Pojem vychází z názvu německého nakladatelství Karl Baedeker, které v 19. století proslulo vydáváním podrobných cestopisů. Dnes se toto slovo používá jako synonymum pro příručky, které nás provádějí zajímavými místy.

S rozvojem turismu se s bedekry roztrhl pytel. Většinou jsou psány podle monotónního vzoru, jsou telegraficky strohé a literárně suché.

Čestnou výjimkou je předprázdninové vydání knihy Marcela Sauera **BENÁTKY - Návod k užívání** s podtitulem Poeticko-obrazový průvodce. Jako jubilejní 4000(!) publikaci vydalo nakladatelství JOTA. Říman Marcel Sauer Benátky představuje jako místo, kde „sklenici vína koupíš dřív než housku, ještě předtím, než ulici zaplaví voda“.

Nakladatelství krásnou publikaci uvádí prologem: „Město, co je podpíráno. Město, co stojí na vodě... kde historie přespává na ulici a domy jsou plné vzpomínek, na talíři se podává moře a lidé hovoří dialektem *veneziano*. Navštiv lokály, kam chodí místní, zavítej k poslední loděnici, kde ještě staví gondoly, vpluj do baru, odkud zadním východem zmizel Casanova. Projdi podloubím, za rohem zhlédni největší plátno světa anebo se nech unášet tóny, které tu rozezněl Vivaldi. Nevynechej ani knihkupectví, kam za literaturou teče acqua alta, vysoká voda“.

Autor nám nejdříve představuje benátské taxíky – gondoly jako ladně přikyvující černé lesklé hřebce, kteří od roku 1609 mají univerzální černou barvu. Jsou ozdobou hladiny i města. Pruhovaná elegance vod. Je jich tu kolem čtyř set, ale v 17. století jich tu bylo deset tisíc. Gondoliér byl přepravcem i

důvěrníkem, byl uchovatelem tajemství, do opery a divadla mohl zdarma. Povolání se předávalo z otce na syna, teprve v roce 2010 vyplula první gondoliérka.

Benátky mají své mosty. Víc než čtyři sta. Od mostu Melounů, který zůstává na úrovni chodníků, takže si ho ne každý vůbec všimne, až po Ponte delle Tette, na němž své zboží vystavovaly kurtizány, a most Očistec, pojmenovaný k připomínce Danta Alighieriho, autora Božské komedie, který toto město miloval.

Zajdeme do mnoha taveren a barů (i toho, o němž Ernest Hemingway psal v románu *Přes řeku do stínu stromů*), vináren, kaváren, cukráren (též do Pasticceria Rizzardini, do které se „občas zastaví pár holubů, podívat se, co je na zemi nového“ a v níž je od roku 1742 zakázáno rouhání. Asi jako je v

Pokračování na další straně

hospůdce fotbalového klubu Sokol Pohled na Havlíčkobrodsku zakázáno lhaní).

Ochladíme se ve zmrzlinárnách („je jich hodně. Jen dobrých není dost“).

V restauracích pochopíme, že pizza, byť jsme v Itálii, je v těchto končinách invazivní druh.

Navštívíme tržnici, „kde se hned vedle hladiny mísí vůně čerstvých ryb a vůně moře. Vůně Benátek. Soutok lahodnosti.“ Kamenná deska na zdi určuje minimální velikost ryb, které tu lze prodávat. U okouna to je dvanáct centimetrů. Sauer tvrdí, že slovanští pohané sem putovali z oblíbených trhů v Praze.

Vstoupíme do hostince Cantinea Do Spade, kde se „pily dějiny. Tak od patnáctého století. Nebo od šestnáctého“. Casanova zde promíloval noc s kráskou po tom, co jejího manžela přesvědčil, že mu představitel města nařizují zmizet na vzdálený ostrov San Giorgio. „Usad’ se před vchodem v sotoportegu a dívej se. Předtím si uvnitř objednej. Cihlová zeď tě přivine a procítěně vypráví. Má toho tolik na srdci. Město tě pošmírá jako lehký vánek. Nespěchej. Tenhle podnik na tebe čekal stovky let. Tak se mu chvíli věnuj“.

Nebo můžeš do nejstarší kavárny na svě-

tě. „Kdo nechce u stolku popíjet kávu, do jejíž ceny jsou započítány všechny roky dlouhé existence, může se vbořit alespoň k pultu, kde je káva za několik euro“.

Projdeme kolem hotelu Gabrielli, v září 1913 v něm bydlel Franz Kafka. „Musíme se rozloučit“, napsal odsud své Felice Bauer.

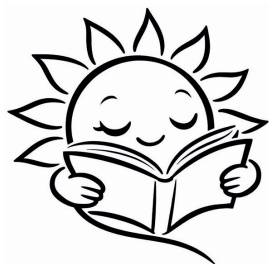
Nahlédneme do bazilik a klášterů, o jejichž výzdobu se postarali největší malíři. O kostelu Chiesa di San Nicola autor českým čtenářům sděluje: „Když tvůj krajan polní maršál Radecký, věhlasný utlačovatel ve službách armády rakouské monarchie, přijel v roce 1849 potlačit povstale Benátky, střílel na ně z děl. Střílel z Mestre přes moře na krásu. Vetřel se do dějin prvním vzdušným bombardováním, když na město vyslal první horkovzdušné balóny s trhavinou. Jedna z jeho koulí pronikla sem, do kopule kostela svatého Mikuláše z Tolentina. Do kostela ze šestnáctého století. Kde odpočívalo několik dóžat, vládců Benátek. Teď ji zde mají vytavenou ve fasádě. Nápis lakonicky konstatuje 6. AGOSTO 1849. Nad hlavním vchodem. Trochu vlevo.“ – Pro Benátky je česká maršálská legenda válečným zločincem, potlačovatelem svobody. Praha ho zná jako hrdinu. Jeho obří sochu, strženou za naší národní revoluce, hodlá po

110 letech znovu vztyčit na Malostranském náměstí.

Bedeckr je napsán v krátkých větách. Z interpunkcí má víc teček než čárek a málo vět rozvitých. Podměty a přísudky nemívá vedle sebe. Možná právě proto obsah i forma tvoří čtenářský zážitek. Také pro mě, který v Benátkách nikdy nebyl a zřejmě se tam už nepodívá.

Kniha končí čtyřmi benátskými příslovími. Prozradím pouze jedno: „Lepší zemřít opilý než najedený“.

A kde v Benátkách spočinout? – Na ostrově San Michele. – „Tak tady. Místo setkávání po životě. Kdyby ses chtěl setkat s velikány. V jejich nesmrtelnosti. Tady na hřbitovním ostrově odkládají Benátky po dvě stě let své pozůstalé. Občany, umělce, politiky, aristokraty. Od lodní zastávky vede cesta k hrobům. Do dobré společnosti těch, co se zasloužili o duši laguny. Mezi významnými i zapomenutými. Zde spočinul Josif Brodskij. Zde pod deskou pokrytou mincemi a mušlemi doznívá Igor Stravinskij. Spočinul tu i básník Ezra Pound, co podporoval Mussoliniho a pobýval v blázinci. Na dušičky spojí ostrov s Benátkami pontonový votivní most“.

Čtení na léto

Dáma v Trouvillu Konec srpna

EGON ERWIN KISCH

Je mi líto, ale Paříž není momentálně doma. Všichni Pařížané mužského i ženského pohlaví nechali město cizincům. Ti táhnou v houfích Louvrem, Notre Damem a k Saint Chapelle a rozhořčenými výkřiky doprovázejí průvodcovo sdělení, že za války se sochy musely chránit latěmi a pytli s pískem, protože nepřátelské bomby „bošů“ byly namířeny právě na umělecká díla. Riskují pohled na exhibici šesti set dívek ve Folies-Bergère a smyslné frašky v Théâtre Cluny považují za konverzační tón Francouzů, přestože by žádná dívka z dobré rodiny něco takového nevypustila z úst. Nebo se tři předepsané minuty kochají záhadným úsměvem Mony Lisy v Louvru. Nebo večer projíždějí v Cookových dostavnících zděšeně Montmartrem i po Batignolles a celí ustrašení považují každého ctihodného šosáka za Apače. V každém případě nepotkáte v centru města a v okolí náměstí L'Etoile žádného Pařížana. Je to jako u Uhlanda:

Musíš si zas vyjet, abys vypátral idylu. Musíš ho odvážně chytit...

například v Trouvillu. (Poslední verš se rýmuje s druhým, ale není už od Uhlanda.)

Jako se v Rakousku považovalo za nóbl jezdit do Ischlu, kde pobýval císař, je pobyt v Trouville také společenskou povinností pro všechny, jimž musí záležet na tom, aby byli počítáni k pařížské smetánce. Těžko říct, jestli tato móda pochází z císařských dob, nebo souvisí s tím, že tady, u Lamanšského průlivu, se Ludvík Filip v únoru 1848 nadýchával ke skoku před plavbou do Anglie a že trouvillskými lázeňskými hosty byli kníže Murat a císařovna Eugénie a Thiers a Mac Mahon. Je ale pravděpodobnější, že si tady dávali dostaveníčko kvůli tomu, že chtěli být v Normandii mezi příslovečně prostým, opravdovým lidem Francie, a zároveň ještě na břehu té tolikrát opěvované Seiny, která v Paříži není nijak zvlášť poetická. Ale bodrého Normanda tady nezahledneš, ani když vystoupíš na maják. A Pařížan tu jen stěží pozná Seinou, kterou opustil v Paříži mělkou a štihlou a která teď roztla do ohromné šíře, od Trouvillu až po

Le Havre je jako jedno obrovské poprsí.

Moře si lázeňští hosté v Trouvillu vůbec neužívají. Na pláži tu a tam sedí rodiny na zahradních židlích pod křiklavě červeným slunečníkem, který se dá proměnit ve stan. Chybějí tu zahradní domečky, v nichž se na druhé straně kanálu, u Bournemouthu nebo Folkstonu, dá v plavkách jít při hudebě vln, dokonce si v nich člověk může i pospat. V Trouvillu nikde nejsou ani plážové koše, ani lehátka. Také tu nenajdeš mrňavé, úplně nahaté stavitele ze severomořských lázní, kteří budují z písku obrovité rytířské hrady. Písek je tu moc sypký, není to stavební materiál, a děti z Trouvillu se musí spokojit s tím, že v pruhovaných hedvábných bundách, krásně načesané, pouštějí draky. Ale, můj ty bože, to vůbec nejsou ti nádherně neforemní draci našeho mládí, které jsme si dělali sami. Jeden provrtaný ohnutý prut za čtyři krejcare, kterému se říkalo „rákoska“, a dvě latky upevněné na jejich koncích, – to všechno polepené modrým nebo červeným

Pokračování na další straně

papírem, šňůra s navázanými pestrobarevnými papírky, přivěšená jako ocas, provázek jako vodící lanko navinuté na cívku. Ne, tihle hotoví draci, koupení v obchodním domě Galerie de Trouville, jsou úplně jiní. Představují letadlo nebo ptáka nebo vzducholoď a kluk drží v ruce dvojitou cívku se šňůrou, kterou, ach!, nelze přetřhnout. Drobnůstek, pokrývající mořský břeh a vyhlížejících jako z porcelánu či emailu nebo jako perníkový stromeček, si žádá z těch fajnových trouvillských dětí ani nevšimne. Jsou totiž moc chytré a vědí, že to není ani email, ani porcelán, ani sladkosti, ale ošuntělá příroda, úplně obyčejné mušle.

Rodinné lázně tu nejsou. Ani v nejparnějších týdnech neožívají pláže žádným ruchem. Pánská převlékárna je od dámské vzdálena asi sto kroků a navzájem se dá setkávat ve vodě nebo na pláži. Ale takové blázny, kteří do lázeňského města přijeli za koupáním, lze spočítat na prstech rukou a nohou. Několik skupinek lázeňských hostů se zájmem přihlíží těm masochistům, jimž patrně dělá dobře nechat se bičovat vlnami.

Většina lidí, pokud nemá svá okna na sever, moře skoro vůbec nevidí. Dopoledne sice předvádějí své toalety a odvažují se při tom od Rue de Paris až k Chemin des Planches – ta se táhne od poloostrova s černými, mušlemi pokrytými kameny, podél pláže, až k městskému kasinu, ale tato prkny vyložená promenáda je tak lemovaná pavilony, kavárnami a kiosky, že moře není vidět. A křičící kameloti se už postarají o to, aby svým „Le Matin“, „Intransigeant“, „Le Jockey“ a „L'Avenir“ přehlušili hukot vln. Setkává se tu polosvět, i celý svět, a je zde vidět ženy v pletených, háčkovaných, hedvábných kabátcích a v oranžově červených, citronově žlutých, zlatých a světle fialových, černě žíhaných šatech. Na rtech mají dámy výrazně červenou rtěnku, na

tvářích rumělku, karmín na nehtech, a kromě toho na nehtu malíčku brilantový prsten, spojený řetízkem s prstenem obyčejným. V uších se jim houpají vždy dva a dva soustředné kroužky ze stříbra nebo z celuloidu. Holá lýtka a nohy v bílých plážových botách, to možná není elegantní, jsme ale na venkově, u moře, v Normandii, ne? V zahradě kasina, při odpoledním tanečním Bal aperitiv tancují páni a dámy s nahý-

snad je dokonce ještě navíc nadsázkou, karikaturou. Rušivě působící nohy bez punčoch by se mohly odvážit prvního kroku ke zjednodušení ženského oděvu, falešné šperky by mohly sloužit k tomu, aby zmírnily protiklad mezi ženami chudými a bohatými. V Deauvillu a Trouvillu jde móda napřed, ale pokud si odmyslíme vnější upravenost, jsou tyto ženy vulgární typy, které je možné vidět kdekoli. Jen jedna, jedna je tady, s

OBRAZ SPÁČI (francouzsky Le Sommeil, známý též jako Spánek) je slavná provokativní olejomalba Gustava Courbeta z roku 1866. Toto realistické dílo o rozměrech 135×200 cm zobrazuje dvě spící nahé ženy v intimním objetí a je oslavou smyslnosti i ženské krásy. Dílo je známé svou otevřenou erotikou bez mytologického podtextu. Původně si ho objednal osmanský diplomat a sběratel umění Halil Šerif Paša, který žil v Paříži od roku 1860. Courbet tímto realismem šokoval tehdejší společnost. Dnes je obraz považován za mistrovské dílo a je trvale vystaven v muzeu Petit Palais v Paříži. Obraz nebyl povolen k veřejnému vystavování až do roku 1988, stejně jako řada dalších Courbetových děl. V Praze byl vystaven na přelomu let 2010-2011 ve Valdštejnské jízdárně.

ma nohama za zvuků jazzbandu shimmy. Dirigent bouchá do tamburíny střídavě hlavou, bradou, nosem, kolenem, nohou, loktem i zadkem, černoch u pomalovaného bubnu šlape na pedály, kterými buší do kotlů a činelů, mačká klakson, točí se zvonky a řehtačkou, vyřvává kanibalské zvuky do megafonu a Pařížané a Pařížanky k tomu natrášají svoje kostry a kroutí svými pupky. Nejsou tu špatní tanečníci ani špatné tanečnice. Některé ženy jsou vysloveně hezké, ale ani jedna nevytváří tu žádoucí iluzi, že umí odmítnout, žádná tě nevábí tak, abys o ni usiloval, a žádná se nepodobá těm renesančním sochám Dian, které, i když nahé, zůstávaly dámami. Přehnané nalíčení má asi takový smysl jako každá móda,

temnými očima pod klenutým obočím, s podlouhlým obličejem jako ze slovnoviny pod vlasy černými až do modra, štíhlá v bílém pleteném svetru, Pařížanka, která zůstává sebejistou dámou, i když musí s nahými nohama tancovat shimmy před černochy, tak jako kdysi, v dobách otroctví, musely negerské ženy předvádět tanec bělochům...

Odpoledne v Trouvillu patří hráčskému stolu v kasinu, ale neshromáždí se tu hráči, nýbrž jen chamtivci a ti, co sem chodí ze společenské povinnosti. Chtíví peněz, marně se snaží tvářit ledabyle a nervózně sledují kuličku, která nerozhodně váhá, u které číslice se má zastavit. Kdo ztrácí peníze, ztrácí

Pokračování na další straně

trpělivost, mrskne posledními žetony na jedno z polí a vztekle vyskočí, vyhraje-li některé z ostatních osmi čísel. Nakonec i tak všechno shrábne bank. Tady u „malých koníčků“ jsou všichni oblečeni jinak než dopoledne: ženy mají hedvábné punčochy, střevíčky a sukni, která podle Paquinovy letošní normy musí končit přesně deset centimetrů nad kotníky, a v uších brilanty. Páni mají žaketky a veškeré obličejy jsou jako obličejové mezinárodních prostitués. Pokud měl někdo pár rund štěstí, může se tvářit sebejistěji a sebeodmítavěji, přesto i ty nejexkluzivnější dámy položí své žetony vedle jeho, aby s ním navázaly známost. Ovšem tmavooký, černě orámovaný slonovinový ovál tváře štíhlé Pařížanky se výherce nedotkne ani pohledem a klidně sází své žetony na huit a pair, i kdyby jemu desetkrát vyšly trois.

Vlny dole v moři prosí nahlas o pozornost, hučí a točí se v piruetách – jejich tanec i jejich melodie jsou však zastaralé. Není to ani shimmy, ani jazz. Od hracího stolu neodlákají žádnou živou duši, ani

od absintu nebo od sherry flipu, a ani od tance. Do Trouville se přece nejedí jen pro zábavu, je třeba pospíchat, blíží se čas večere, musí se obléct šaty bez rukávů, připnout ozdobný pásek, nasadit velký klobouk s pštosími péry – po nalíčení dalšími barvami a přepudrování večerním pudrem. Tolik se toho ještě dnes musí udělat: divadlo, tanec o ceny, varieté. A zítra koňské dostihy v Deauvillu a soutěž v golfu, pozitří regata a střelba holubů.

Pokud člověk odolá volání plakátů a bloumá dál směrem k Deauville, kde na hrázi kvetou záhony magnólií a růží a kolem na dunách se vlní vysoká tráva, uvidí uléhat slunce, které si nebem a mořem jako ručníkem setře ze rtů a tváří svá horce rudá líčidla, ledabylo rozhodí své šperky po stolku budoáru a zhasne světlo. Všechno je modrošedé, až na okna kasin a vil, blikající oko majáku a bílé vrcholky vln. Nikdo tu není, cítíš nekonečnost a samotu, prožíváš pojem „Atlantický oceán“. Vlny, které doskočily nejdál, vyznačily svůj rekordní

výkon a tam, kam dopadly, položily girlandy chaluh. Vedle pohyblivých klikatín moře běží teď ještě linie naplavené slizké trávy. Mezi oběma liniemi vln lze klouzat jako po koberci mezi dvěma živly, ani kamínek tu nezůstal, ani mušlička, ani chomáček pěny, jen řídký, naplavený mokřý písek. Jeden krok doprava, odkud vodní jazyky vábivě hladí nohu, „pojd“ – a pak už nebudeš, a nikdo nebude vědět, kam jsi zmizel. Nikdo? Objevili se dva lidé. Ta Pařížanka, žena s černě modrými vlasy – tmavooká – s obličejem barvy slonoviny, ta krásná žena z Trouville. Opustila společnost, hru a tanec, hledá přírodu... Její manžel, nebo je to její přítel, ji doprovází jako ochránce, čtyři pět kroků za ní, aby ji nerušil. Nese se kolem tak blízko, že je cítit její vůni, ale očima se osamělého obdivovatele ani nedotkne... Vtom jí upadne na zem kabelka. Přiskočím k ní, podám jí ji a ona královsky pokyne svou černou korunou a řekne tiše pražskou předměstskou češtinou: „To čumíš, Egonku, co?“

Cena Evalda Schorma: Prokletí domu Mannových

Cenu Evalda Schorma, kterou uděluje každoročně agentura DILIA studentům vysokých škol za původní hru, dramatizaci nebo překlad, získali Kristýna Nebeská a Maxim Bitto, spoluautoři původní české hry Prokletí domu Mannových. Druhé místo obsadil Štěpán Klinkovský, třetí Helena Rychlík.

Prokletí domu Mannových je hrou o sourozencích Mannových, členech rodiny, ve které je každý tak trochu génius. Rodiny natolik výjimečné, že není možné žít mimo ni, protože jim nikdo není roven. A to je jejich osud, výlučnost, za kterou se platí, a to především tehdy, když svět kolem ztrácí rozum a Evropu zahluje stín hitlerovského Německa.

„Vyprávíme o mladých lidech pro mladé lidi. Nechceme však oslovit výlučně je. Hlavní témata – bolestný vztah k otci, generační rozpory, láska – zůstávají obecně platná pro kohokoliv, kdo se nebojí dotknout určitých hloubek v sobě. Bez ohledu na věk nebo jakýkoli jiný faktor,“ přibližuje hru Kristýna Nebeská.

Na druhém místě se umístil Štěpán Klinkovský za překlad hry Caren Jeř **Pinkava**. „Drama pojednává o řadě naléhavých – a přece přehlížených – problémů současné západní společnosti, které mohou v divákovi vzbuzovat pocit tísně. Prezентuje je ovšem formou divadelních bajek, plných humoru a ironie, které veškerou emocionální zátěž dokonale vyvažují. Nanejdůležitější citlivě a hravě pojaté příběhy ptačích protagonistů směřují k silným pointám,“ představuje hru Pinkava Štěpán Klinkovský.

Třetí místo obsadila Helena Rychlík za své původní muzikálové libreto **Svět se zbláznil**. Muzikál vychází ze stejnojmenného alba kapely Shizzle Orchestra.

„Hra Svět se zbláznil zaujme pojmenováním problémů, kterým čelí naše generace, a taky peckovnitvostí hudbou, ale tu bohužel ve scénáři nenajdete. I když se jedná o generační výpověď, ne-

cílí jen na gen Z, ale na všechny, kteří mají občas pocit, že se zbláznili všichni okolo,“ říká Helena Rychlík.

Do finále letošní Ceny Evalda Schorma postoupilo 6 autorů s celkem 6 texty. Kromě oceněných také Alisa Smolina za původní hru Rak a Adolf Adam za původní hru Konečná, nastupovat!.

(red)

PŘEČETLI JSME PŘES RAMENO

Ve Weilově próze Lodžské intermezzo přichází vyprávěč s židovským básníkem do historického ústavu, kde je schován archiv lodžského gheta:

Básník nás seznámil s ředitelem ústavu.

– Máme tu všechno, – řekl ředitel. Němci byli velice důkladní lidé.

– Sáhneš namátkou do soukromé korespondence. Tady píše jedna paní z Hamburku-Altony doslova: „Můj syn právě vstupuje z Hitlerjugendu do armády, prosím vás, zabte tam jednoho žida a pošlete mi náramkové hodinky značky Omega.“

Není tu kopie odpovědi. Nebylo jistě nic těžkého zabít jednoho člověka, ale bylo velmi těžké najít někoho, kdo by měl náramkové hodinky značky Omega. Pak jsou tu žádosti o peřiny, jimž bylo vesměs vyhověno. Peřiny byly.

Marie Brunová (ed.) Věčný outsider? Jiří Weil: život a dílo. Academia, Ústav pro českou literaturu AV ČR, Praha 2026

Ilustrační foto z Neapolského zálivu: Marie KASALOVÁ

PAVOL JANÍK

MORE

(Tým, ktorí preklenuli more
v Bratislave)

More
pretína mestá
v hlbokom vnútrozemí.

Pred morom
nieť kam ujsť.

More je nám ustavične v päťach.

Zvyšky mora
máme v slaných jazierkach
očí.

More šumí po polnoci
na vypnutých televíznych
staniciach.

Červené more
krvi

neprestajne horí.
Červené more
krvi
si za nás pamätá
útek z Egypta.

Najdlhšie zálivy
všetkých morí
(pod krycími menami riek)
pokrývajú kontinenty
prasklinami
vlhkými ako čerstvé rany.

Moria
v zdĺhavých zálivoch
tečú proti sebe.

Každé mesto
by chcelo mať kvapalné ulice
vydláždené vlnami
a vedúce do mora
ako Benátky.

Ulica v meste,
ktorá nesie meno iného mesta,

nevedie sama k sebe,
ale už vedie do neba
ponad predĺžené more.

Voda neúnavne odplavuje
lode a članky,
živých i mŕtvych,
ryby aj stromy,
odpadky a iné zbytočné veci
sama proti sebe,
sama proti svojej vôli,
sama do seba.

ODVODENA VODA

Destilovaná vodka
nás nedrží nad vodou.

Ani destilovaná vodka
nás nedrží nad vodkou.

Všetky vody a vodky sveta
nás vodí
za nos.

Literatura • Umění • Kultura

Týdeník Unie českých spisovatelů, z. s., 12. ročník (Kmen 39. ročník). Vychází jako příloha týdeníku NAŠE PRAVDA. Zakladatel Karel Sýs. Vedoucí redaktor Ivo Havlík. Redakční rada: Ivana Blahutová, Michal Černík, Michael Doubek, Pavol Janík, Alexej Mikulášek, Michal Polický, Radovan Rybák. Grafická úprava Studio FUTURA. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Kontaktní adresa: Politických vězňů 9, 110 00 Praha 1.

Vyšlo 30. července 2026
luk@futura.cz